

VÝROČNÁ SPRÁVA
2020

HANA

OBČIANSKE ZDRUŽENIE

ÚVOD

... alebo AKÝ BOL ROK 2020...

Rok 2020 bol iný, bol nečakaný a pre nás bol ovplyvnený najmä pandémiou COVID-19.

Pandémia nás prinútila zmeniť zaužívaný spôsob života vo všetkých sférach. Ovplyvnila naše samozrejme možnosti fungovania v súkromní, vzťahoch, rodine, voľnom čase, práci, či škole. Každodenný osobný kontakt na všetkých úrovniach už nebol bezpečný a bol nahradený telefonickým alebo online kontaktom. Zároveň to bol rok neistôt, obmedzení, strát ale i nových skúseností a príležitostí.

Viac o tom, čo znamenala pandémia pre HANU, ako ovplyvnila poskytovanie pomoci ženám zažívajúcim násilie, naše aktivity a spolupráce sa dočítate správe.

O NÁS O HANE

...sme založili v roku 2013 v Spišskej Novej Vsi ...

OZ HANA sme vytvorili my, **ženy pre ženy**, ktoré majú skúsenosť s násilím, a ich deti. HANA je pomenovaná z úcty k Hane Gregorovej, ktorú vnímame ako významnú organizátorku Ženského hnutia, prvú slovenskú feministku, v ktorej odkaze pokračujeme.

Samotnému vzniku HANY predchádzalo množstvo dobrovoľníckych aktivít, dobrovoľníckej práce v špecifických ženských MVO, vzdelávania sa a predovšetkým rozhovorov a stretnutí s aktivistkami v problematike, ich povzbudenie a podpora. Našou snahou bolo vytvoriť v HANE bezpečný a dôverný priestor, v ktorom by ženy a deti mohli hovoriť o svojej skúsenosti s násilím. Preto sme s podporou ženských MVO začali budovať poradenské centrum, ktoré je postavené na skúsenostiach predchodkýň a poskytuje pomoc, ktorá vychádza z potrieb žien zažívajúcich násilie.

Dnes je Poradenské centrum HANA miesto, kde je prioritou **bezpečie a ochrana žien, dôvera a rešpekt k ich skúsenosti**, zabezpečenie pomoci a podpory, ktorá vychádza z ich potrieb, a posilnenie žien k tomu, aby mohli žiť svoj život bez násilia. Je pre nás preto dôležité, aby v HANE pracovali ženy, ktoré sú nie len vyškolené, ale predovšetkým citlivé a rešpektujúce k potrebám a rôznorodosti žien. Bezplatnú a dlhodobú pomoc a podporu ženám poskytujú prostredníctvom špecializovaného poradenstva 3 poradkyne a externe spolupracujeme s advokátkou, ktorá zabezpečuje právne poradenstvo, konzultácie a tiež advokátske zastupovanie.

Okrem priamej pomoci ženám, ktoré majú skúsenosť s násilím, sa tiež venujeme zvyšovaniu povedomia a scitlivovaniu odbornej a širokej verejnosti. Organizujeme pracovné stretnutia a vzdelávame zástupcov a zástupkyne relevantných štátnych, verejných inštitúcií a organizácií. S mladými ľuďmi hovoríme o problematike prostredníctvom neformálnych diskusií na základných a stredných školách. Pre širokú verejnosť organizujeme v spolupráci s Divadlom na opätkoch a organizáciami združenými v Bezpečnej ženskej sieti rôzne aktivity, z ktorých ako najdôležitejšiu vnímame kampaň 16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách.

VŠETKY NAŠE AKTIVITY REALIZUJEME S JASNÝM POSLANÍM, ktorým je bezpečie, ochrana a posilnenie žien, obhajoba práv žien, ako aj spoločenská zmena, s víziou nulovej tolerancie násilia páchaného na ženách v našej spoločnosti.

CIELE OZ HANA

- vytvorit' bezpečný priestor, kde ženy zažívajúce násilie dostanú špecializovanú pomoc, podporu a ochranu, ktorá reflektuje ich potreby
- zlepšiť kvalitu života žien zažívajúcich násilie s ohľadom na ich fyzické bezpečie, vnútorné bezpečie a posilnenie
- poskytovať bezplatnú pomoc a podporu pre ženy zažívajúce násilie
- poskytovať základné a špecializované sociálne poradenstvo pre ženy zažívajúce násilie a ich deti podľa Zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a Zákona č.485/2013 Z.z., ktorým sa tento zákon mení a dopĺňa

- pôsobiť v oblasti prevencie násillia páchaného na ženách a ich det'och
- uskutočňovať aktivity zamerané na prípravu a realizáciu výcvikov a vzdelávania profesionálnych a poloprofesionálnych pracovníčok a pracovníkov, ako aj dobrovoľníčok a dobrovoľníkov pôsobiacich v oblasti poradenstva a pomoci
- nadväzovať a rozvíjať kontakty s domácimi a zahraničnými organizáciami pôsobiacimi v problematike násillia páchaného na ženách a viesť iniciatívy v súlade s cieľmi združenia a všeobecnými právnymi normami

TELEFONICKÁ KRÍZOVÁ LINKA

Predstavuje spôsob prvého kontaktu s PC HANA. Služi ženám, ktoré si nie sú isté, či zažívajú násillie, ženám, ktoré zažívajú / zažívali násillie a tiež tretím osobám (rodina, priatelia/priateľky, inštitúcie a pod.). Krízová linka je dostupná v pondelok - piatok (v pracovné dni) v čase od 9.00 do 17.00 hodiny. Bezplatnosť hovorov sa snažíme zabezpečiť tak, že paniam ponúkame možnosť zavolať im naspät'. V čase kedy nie je dostupná majú ženy možnosť zanechať nám odkaz prostredníctvom odkazovej služby a tiež ich odkazujeme na Národnú linku pre ženy zažívajúce násillie, ktorá je dostupná 24 hodín denne, 7 dní v týždni.

PORADENSKÉ CENTRUM

Poradenské centrum HANA poskytuje pomoc a podporu ženám zažívajúcim násillie v súlade s Minimálnymi štandardami Rady Európy pre podporné služby. Pri poskytovaní pomoci a podpory a teda pri poskytovaní špecializovaného poradenstva ženám zažívajúcim násillie máme stanovené princípy a východiská práce.

VÝCHODISKÁ A PRINCÍPY

Na problematiku násilia páchaného na ženách nazeráme cez ľudsko – právne a feministické východiská.

Vnímame ho ako rodovo podmienené, predovšetkým s ohľadom na jeho mocenskú dimenziu. Za jeho príčinu a tiež dôsledok považujeme historicky nerovnomerne rozloženú moc a teda nerovnosť medzi mužmi a ženami v spoločnosti. Násilie páchané na ženách je trestný čin a preto sme presvedčené, že preňho neexistuje žiadne ospravedlnenie a zodpovednosť za násilie nesie ten, kto ho pácha. Hlavnými princípmi našej práce sú bezpečie a ochrana žien a ich detí, posilnenie, obhajoba práv žien zažívajúcich násilie a ich detí a spoločenská zmena.

Pri našej práci sa riadime nasledujúcimi **Odporúčaniami pre podporné služby** a tiež **Minimálnymi štandardami Rady Európy**.

- **Ochrana a bezpečie:** v akejkolvek fáze našej práce je našou prioritou bezpečie žien, ich detí a tiež zamestnankýň OZ HANA. Pod bezpečím máme na mysli fyzické, psychické a tiež sociálne bezpečie.
- **Posilnenie:** hlavným princípom a cieľom našej práce je posilnenie žien k tomu aby mohli samé rozhodovať o svojich životoch a mohli viesť sebaurčujúci život. Ženy vnímame ako expertky na ich na životy preto vytvárame pre ženy bezpečný priestor kde môžu hovoriť o svojej skúsenosti s násilím a robiť informované rozhodnutia. Cieľom našej pomoci a podpory je aby žena prekonala bezmocnosť a rozhodovala o svojom živote.
- **Rešpekt a úcta:** pri našej práci k ženám pristupujeme s rešpektom, úctou a teda rešpektujeme ich právo rozhodovať o ich životoch. Uplatňujeme právo žien na ich sebaurčenie.
- **Dostupnosť pomoci, podpory a nediskriminácia:** naša pomoc a podpora sú dlhodobé (poskytované tak dlho ako to ženy potrebujú), bezplatné a reflektujú rôznorodosť žien, riadia sa princípom nediskriminácie, sú teda dostupné pre všetky ženy.
- **Dôvera, dôvernosť informácií a anonymita:** dôverujeme tomu, čo ženy hovoria, zachovávame, rešpektujeme a dodržiavame právo žien na dôvernosť informácii (ženy informujeme o tom, že v prípadoch ohrozenia života je dôvernosť informácii obmedzená).

• **Participácia a demokratická štruktúra:** pomoc a podpora sú riadené demokraticky, zamestnankyne a tiež ženy sú účastné v procesoch rozhodovania. Ženy sú informované o svojich právach/l'udských právach a možnostiach pomoci.

• **Spolupráca medzi inštitúciami:** snažíme sa o zvyšovanie povedomia komunity, prevenciu a prehĺbovanie spolupráce s relevantnými inštitúciami v meste Spišská Nová Ves, ktoré sa podieľajú na koordinovanej pomoci ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Pri poskytovaní pomoci zohľadňujeme potreby, názory klientok a snažíme sa aby pomoc a podpora, ktoré ženám poskytujeme, **čo najlepšie reflektovali a reagovali na ich potreby.**

Poradenské centrum HANA poskytuje pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie prostredníctvom špecializovaného, strániaceho, dlhodobého a bezplatného poradenstva. Snažíme sa ženám zažívajúcim násilie zabezpečiť komplexnú pomoc, ktorá vychádza z ich potrieb.

FORMY PORADENSTVA

1. Osobný kontakt s klientkou – poradenský rozhovor
2. Telefonické poradenstvo
3. Mailové poradenstvo
4. Komunikácia poštou
5. Sprevádzanie klientky
6. Jednanie za klientku
7. Písomnosti
8. Štúdium dokumentov
9. Záznam

DRUHÝ PORADENSTVA

1. Krízová intervencia
2. Sociálne poradenstvo
3. Psychologické poradenstvo
4. Právne poradenstvo
5. Advokátske zastupovanie
6. Právna konzultácia
7. Ekonomické poradenstvo
8. Konzultácie o klientke s inými inštitúciami
9. Konzultácie o klientke s tretími osobami

Pre účely vypracovania štatistiky sme viedli evidenciu poskytovania poradenstva prostredníctvom nasledujúcich úkonov. Evidované poradenské úkony:

FORMY PORADENSTVA

- Osobný kontakt / poradenský rozhovor - OK
- Telefonické poradenstvo - TP
- Mailové poradenstvo - MP
- Sprevádzanie klientky - SK
- Iné formy - I (JK, P, ŠD a Z)

DRUHY PORADENSTVA

- Krízová intervencia - KI
- Sociálne poradenstvo - SP
- Psychologické poradenstvo - PSP
- Právne poradenstvo - PrP (vrátane PK a AZ)
- Iné druhy - I (EP, KK-TO a KK - I)

COVID-19

Ako pandémie ovplyvnila poskytovanie pomoci ženám zažívajúcim násilie v našom poradenskom centre?

Počas pandémie a vyhláseného núdzového stavu sme boli príkazom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR) určené za subjekt hospodárskej mobilizácie. To pre nás znamenalo najmä to, že sme sa museli riadiť a teda prispôbovať poskytovanú pomoc aktuálnym usmerneniam, odporúčaniam a opatreniam MPSVR SR a hlavného hygienika SR.

Pri nastavovaní fungovania poradenského centra však ostalo našim hlavným cieľom zabezpečiť a udržať dostupnosť pomoci ženám zažívajúcim násilie. Museli sme však pristúpiť k zmenám v spôsobe poskytovania pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie. Zmena sa týkala najmä formy poskytovanej pomoci, teda kontaktu so ženami zažívajúcimi násilie. Osobný kontakt s klientkami, ktorý bol pre nás vždy samozrejmosťou sme počas pandémie nahradili dištančnou formou kontaktu (najmä telefonickým kontaktom). V mimoriadnych situáciách a nevyhnutných prípadoch sme realizovali poradenstvo aj prostredníctvom osobného kontaktu za dodržiavania všetkých opatrení.

Z prechodom na dištančné poradenstvo sme museli zmeniť napríklad zavedený spôsob evidencie a odovzdávania si informácii ku klientkám, systém zabezpečenia dostupnosti telefonickej krízovej linky, nakoľko sme očakávali nárast počtu telefonátov a väčšiu vyt'áženosť linky a podobne. To znamenalo, že sme museli technicky nastaviť, naplánovať a zabezpečiť kontakt jednotlivých poradenských pracovníčok s klientkami a zároveň poradenských pracovníčok medzi sebou navzájom.

Z dôvodu prevencie šírenia ochorenia COVID-19 sme vypracovali a prijali sme Krízový plán a dodržiavali preventívne opatrenia súčasťou ktorých bolo aj zabezpečenie osobných ochranných pracovných pomôcok (OOPP). OOPP nám zabezpečoval Košický samosprávny kraj.

V ROKU 2020 SME POSKYTLI PORADENSTVO 79 OSOBÁM z toho počtu bolo poradenstvo poskytnuté 64 KLIENTKÁM A 15 TRETÍM OSOBÁM

Klientky, ktoré kontaktovali PCH predstavovali v roku 2020 približne 81 % a tretie osoby predstavovali 19 % z celkového počtu osôb, ktorým sme poskytli poradenstvo.

Celkovo sme ženám a tretím osobám poskytli spolu 5539 poradenských úkonov.

Z pohľadu foriem poradenstva sme poskytli

- v osobnom poradenstve 666 poradenských úkonov,
- v telefonickom poradenstve 1909 poradenských úkonov,
- emailovom poradenstve 402 poradenských úkonov.

Ostatných 2441 poradenských úkonoch zahŕňa formy poradenstva ako sprevádzania klientok, jednanie za klientky, štúdium dokumentácie, písomnosti a záznamy.

Z pohľadu druhov poskytnutého poradenstva sme poskytli 5110 poradenských úkonov sociálneho poradenstva a 308 poradenských úkonov právneho poradenstva vrátane právnych konzultácií a advokátskeho zastupovania.

PROJEKTY

Špecializované služby pre ženy zažívajúce násilie v intímnych vzťahoch

Realizácia projektu: január 2019 - august 2022

Operačný program: 312000 - Operačný program Ľudské zdroje

Prioritná os: 312040 - 4. Sociálne začlenenie

Konkrétny cieľ: 12040021 -4.1.2 Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie

Kód výzvy: OP ĽP DOP 2018/4.1.2/01

ITMS kód projektu: NFP312041P566

Miesto realizácie projektu: Východné Slovensko, Košický kraj, Spišská Nová Ves

Celkové oprávnené výdavky na realizáciu aktivít projektu: 88 441,11 EUR

Výška nenávratného príspevku: 88 441,11 EUR

Cieľová skupina: jednotlivci alebo skupiny ohrozené diskrimináciou, chudobou alebo sociálnym vylúčením

Krátky popis projektu: Garancia prístupu k špecializovaným službám predstavuje pre ženy zažívajúce násilie súčasť širšieho konceptu fundamentálneho ľudského práva, ktorým je právo žiť život slobodne a bez násillia. Zabezpečenie prístupu k špecializovaným službám pomáha ženám zmierňovať dopady diskriminácie a preto je dôležité aby štát tieto aktivity podporoval. Cieľom projektu je prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie. Prostredníctvom zvýšenia dostupnosti a kvality špecializovaných služieb zabezpečíme jednotlivcom, alebo skupinám ohrozeným diskrimináciou, chudobou, sociálnym vylúčením - ženám zažívajúcim intímne partnerské násilie v Košickom samosprávnom kraji- prístup k špecializovaným službám, ktoré budú v súlade s Minimálnymi štandardami Rady Európy pre podporné služby pre ženy zažívajúce násilie, prioritami a odporúčaniami medzinárodných, národných a regionálnych ľudskoprávných dokumentov, koncepcií, stratégií a monitorovacích správ. Územný dosah projektu zasahuje úroveň Košického samosprávneho kraja.

Finančný príspevok Košického samosprávneho kraja na prevádzku poskytovanej sociálnej služby, samostatná odborná činnosť - špecializované sociálne poradenstvo

Realizácia projektu: 01.01.2020 - 31.12.2021

Zmluva o poskytovaní finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby podľa ustanovenia § 81 písm. h) bod 1. zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a podľa ustanovenia § 51 Občianskeho zákonníka.

Finančný príspevok je poskytnutý na prevádzku poskytovanej sociálnej služby podľa § 75 ods. 4 zákona neverejnému poskytovateľovi OZ HANA, na poskytovanie samostatnej odbornej činnosti - špecializované sociálne poradenstvo ženám zažívajúcim násilie zo strany intímneho súčasného/bývalého partnera/manžela.

Donor: Košický samosprávny kraj

Dotácia na humanitárnu pomoc v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR pre poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb, na účel úhrady nákladov na nákup výživových doplnkov

Dotácia bola určená na jednorazový nákup výživových doplnkov v pre prijímateľov/prijímateľky a zamestnancov/zamestnankyne sociálnych služieb na obdobie 5 mesiacov, najmä vitamínu D3, ktorý preventívne môže pomôcť predísť tomu, aby sa človek nakazil ochorením Covid-19, alebo môže pomôcť k tomu, aby malo toto ochorenie miernejší priebeh.

Donor: Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

SPOLUPRÁCA

...čo sa nám podarilo zrealizovať alebo do čoho sa zapojiť ...

Veľmi sa tešíme, že sa nám napriek pandémie v tomto roku podarilo udržať spoluprácu a kontakt **Pracovne skupiny proti násiliu páchanému na ženách v Spišskej Novej Vsi**. Podarilo sa nám spoločne zrealizovať 3 osobné a 2 dištančné stretnutia. Cieľom stretnutí v tomto roku bola najmä výmena a vzájomne zdieľanie aktuálnych informácií k potrebám a skúsenostiam žien zažívajúcich násilie, dostupnosti a opatreniam inštitúcií/organizácií, ktoré zastupujeme počas lockdownu a pandémie COVID-19. Zároveň sa nám podarilo v spolupráci s Fenestrou a Pomoc rodine zorganizovať a zúčastniť sa **2. Regionálneho stretnutia pracovných skupín na prevenciu a elimináciu násillia na ženách v Košickom kraji**, kde sme spoločne s pracovnými skupinami z Košíc a Michaloviec diskutovali aj o tom, akú ochranu dokážu zabezpečiť inštitúcie ženám zažívajúcim násilie počas pandémie COVID-19.

Ako členky **Bezpečnej ženskej siete proti násiliu na ženách (BŽS)** sme sa zúčastňovali pravidelných online stretnutí. Aj pri týchto stretnutiach bola hlavnou témou najmä pandémie COVID-19 a jej dopad na životy žien zažívajúcich násilie a tiež fungovanie a zabezpečenie dostupnosti Poradenských centier a Bezpečných ženských domov. Zároveň sme sa ako BŽS vďaka členskej organizácii Fenestra zúčastnili stretnutia s **Koalíciou NENA** z Českej republiky.

Vďaka spoločnosti **IKEA** a spolupráci s organizáciou **Fenestra** sme tento rok dostali príležitosť zapojiť sa a spolupracovať na príprave rôznych aktivít. Spolupracovali sme sa napríklad na príprava televízneho spotu v rámci kampane IKEA, realizácii workshopu pre zamestnancov a zamestnankyne Oddelenia služieb zákazníkom IKEA a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

V **online priestore** sa nám podarilo zúčastniť rôznych vzdelávaní, stretnutí, diskusií, konferencií, kampaní a podobne. Zúčastnili sme sa **Pomáham chrániť's** policajnou viceprezidentkou pani Maškarovou, ktoré bolo zamerané na predstavenie aplikácie na pomoc obetiam domáceho násillia. Na workshope **Vždy v prvej línii** sme s organizáciami, ktoré poskytujú pomoc a podporu ženám zažívajúcim násilie (PC/BŽD) zdieľali informácie o fungovaní, výzvach a prekážkach spojných s poskytovaním pomoci a podpory ženám zažívajúcim násilie počas pandémie COVID-19.

Počas Kampane **16 dní aktivizmu** sme mali možnosť vypísať násilie v online priestore a zapojiť sa do online happeningu **Vypískajme násilie**, ktorý zorganizovala Fenestra. V závere kampane sme sa zúčastnili online diskusie prostredníctvom livestreamu na instagrame, ktorú organizovalo **NOSENE**. Hovorili sme o násilí na ženách a jeho výskyte, o tom, ako hovoriť a zároveň nehovoriť so ženou zažívajúcou násilie ale aj o HANe – o nás.

V tomto roku sme pokračovali v spolupráci s **BUDÚCNOSŤ, n.o.** na spracovaní výsledkov výskumného projektu APVV 16-0422 **Stratégie žien na predchádzanie, zmiernenie a zastavenie násillia v blízkych vzťahoch**. Hlavným výskumným cieľom bolo identifikovať a kategorizovať stratégie, ktoré ženy využívajú na predchádzanie, zmiernenie a zastavenie násillia v blízkych vzťahoch.

Situácia spojená s pandémiou COVID-19 spôsobila aj to, že sa problematike násillia páchaného na ženách venovala väčšia najmä mediálna pozornosť. To podľa nášho názoru podporilo nie len naše **existujúce spolupráce** ale tiež **d'alších individuálnych ľudí, rôzne skupiny, platformy, inštitúcií, organizácií a pod.**, ktoré sa rozhodli zapojiť a stať sa súčasťou pomoci a podpory pre ženy zažívajúce násilie. Vďaka spolupráci sme ženám zažívajúcim násilie a ich deťom odovzdali napr. vstupenky do divadla, lístky do múzea, stravné lístky, potravinovú pomoc, drogériu a pod. Ďakujeme, že ste sa rozhodli v rámci svojich možností podporiť nás – HANU a pomôcť tak ženám zažívajúcim násilie a ich deťom.

VÝNOSY A NÁKLADY

VÝNOSY

- Tržby z predaja služieb 500 €
- Prijaté dary 2 160,75 €
- Iné ostatné výnosy 0,01 €
- Prijaté príspevky od iných organizácií 132 €
- Príspevky z podielu zaplatenej dane 319,31 €
- Dotácie 40 561,01 €

Celkom príjmy: 43 673,08 €

NÁKLADY

- Spotreba materiálu 1 276,28 €
- Spotreba energie -35,68 €
- Cestovné 171,07 €
- Ostatné služby 5 490,56 €
- Mzdové náklady 23 830,83 €
- Zákonné a sociálne poistenie a zdravotné poistenie 8 386,70 €
- Zákonné sociálne náklady 1 401,43 €
- Ostatné dane a poplatky 3 €
- Úroky 0,19 €
- Iné ostatné náklady 320,26 €

Celkom výdavky: 40 844,64 €

Ekonomicky oprávnené náklady v zmysle Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a Zákona č.485/2013 Z. z., ktorým sa tento zákon mení a dopĺňa, § 67a, ods. 3 písm. g) na hodinu poradenstva predstavujú 8,91 eur.

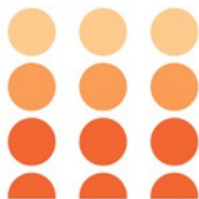
POĎAKOVANIE

Touto cestou by sme sa zároveň chceli poďakovať všetkým darcom, a darkyniam a individuálnym podporovateľom a podporovateľkám, ktorých pomoc a podporu si veľmi vážime.

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond
regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ
PROGRAM
ĽUDSKÉ
ZDROJE

IA MPSVR SR

KOŠICKÝ
SAMOSPRAVNÝ
KRAJ

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

N O S E N E